

El municipi d'Elna adquireix la maternitat suïssa

A més d'una subscripció popular, el projecte municipal ha rebut el suport dels governs regional i departamental, de la Generalitat de Catalunya i de la Creu Roja.

Cinquanta anys després, la història del castell d'en Bardó, amagat enmig dels masos que envolten la vila d'Elna, està a punt de re-néixer. El 1996, la família Charpentier comprà les ruïnes d'aquest edifici abandonat, sense saber-ne res de la seua història. A partir del 1939 i fins al 1944, Elizabeth Eidenbenz, una jove

infernmera de la Creu Roja, hi va crear un centre d'assistència per a dones embarassades sense mitjans: republicanes caçades pel franquisme, jueves perseguides pel nazisme o fins gitanes víctimes del govern de Vichy. La feina de la infermera va consistir a negociar a la porta dels camps de concentració rossellonesos la sortida temporal d'aques-

L'Ajuntament d'Elna (Rosselló) és ara el propietari del castell d'en Bardó, on entre el 1939 i el 1944 van nàixer uns 600 infants de presoneres dels camps de concentració d'Argelers, Sant Cebrià, el Barcarès i Ribesaltes. Després d'uns anys abandonada, la maternitat dirigida per la infermera suïssa Elizabeth Eidenbenz esdevindrà ara un lloc de memòria, reflexió i acció, amb la creació d'un centre d'acolliment de famílies monoparentals víctimes de la guerra o de l'exili.

tes dones embarassades. En total, uns 600 naixements van ser registrats a la maternitat d'Elna. Un castell idíl·lic, un paradís provisional abans de tornar al ritme infernal dels camps... o d'op-tar per l'angoixa d'una existència fugitiva.

Un altre suís, Guy Eckstein, va tenir un paper protagonista tant en la recu-

peració de la història de la casa de la maternitat com del mateix edifici. Salvat per una família del poble de Tuïr (Rosselló), l'ara treballador de l'ONU, d'uns seixanta anys, és fill de la maternitat d'Elna. El camí cap als orígens de la seua vida el va portar fins al castell d'en Bardó, on va poder explicar als propietaris la seua història i la de l'edifici.

La reacció dels Charpentier va ser exemplar. El propietari és també avui el president de l'associació Helen'arts, que aplega les persones que van nàixer a la maternitat suïssa. D'entrada, el seu desig ha estat força clar: cedir aquest castell per a ús públic.

L'Ajuntament llança una subscripció pública. A partir d'aquest moment, l'Ajuntament d'Elna va engagar un projecte de recuperació de la maternitat. El batlle, el comunista Nicolas Garcia, fill de la Retirada, n'ha fet una prioritat. L'Ajuntament, amb el suport de la Creu Roja Suïssa, el Centre de Documentació Jueu Contemporani, els governs regional, departamental i de la Generalitat de Catalunya, presenta aquest juliol les línies del seu projecte per fer reviure l'antic centre maternal. Una iniciativa que també es basa en la participació popular. Aquest juny, la subscripció pública va superar els 20.000 euros. L'Ajuntament espera treure més fons encara amb l'eixamplament de la campanya arreu del territori europeu i amb la creació d'un comitè internacional que reagrupi col·laboradors i organismes de tot arreu.

L'ambició municipal és triple: en primer lloc, vol crear un espai per a la memòria que ocuparà la planta baixa. Recordar la història de la maternitat passa per remenar velles imatges que sovint resulten difícils tant d'oblidar com de recordar. L'evocació del formidable parèntesi que va constituir la maternitat d'Elna implica recordar uns temps poc gloriosos en la història de la humanitat. En segon lloc, el projecte consisteix a crear un espai que pugui acollir seminaris, conferències i exposicions. Finalment, la municipalitat rossellonesa vol crear-hi un centre d'acolliment destinat a famílies monoparentals víctimes de la guerra o l'exili.

Sebastià Girard

La s'ínia

Francesc-Marc Àlvaro

Teoria del pacte

Li han fet, fa poc, un homenatge al polític Miquel Roca, pare de la Constitució de 1978, fundador de Convergència i, ara, home de negocis i patrici barceloní. En aquest acte, el president Maragall va reivindicar el pactisme de l'homenajat. Els que ho escoltaven no van dubtar a interpretar-ho com un avís per a navegants.

JORDI PLAY

"Pacteu, pacteu, que el món s'acaba" sembla ser el mot d'ordre aquest estiu de l'Estatut. Poso un minut el cap sota l'aigua.

La insistència sobre el mètode (el pacte) més que en el resultat (un bon Estatut) ens porta directament al divan del psiquiatre. Vicens Vives ja va descriure quin és el nostre metabolisme col·lectiu i la Guerra Civil (plena d'històries de gent que va tirar pel dret) va vacunar-nos per una bona temporada. Ara, el pactisme és una paraula màgica que serveix per a tot i que ningú sap què vol dir, però fa molt d'efecte. Raimon Galí, el mestre de Jordi Pujol que va morir el passat mes d'abril, ho veia molt clar en una entrevista que li van fer l'any 1988: "Aquí hi ha un problema molt subtil. En els anys de la transició, gairebé tots els polítics catalans, en Pujol no va ésser l'excepció, es van deixar endur pel costat pactista, van acceptar una Constitució, la qual, en el seu preàmbul, és inacceptable per als catalans. Podíem haver presentat batalla, la podíem haver perdut, però si arribàvem a presentar-la, jo t'asseguro que aquest Estatut tan retalladet que tenim ara hauria resultat més ample. Segur. Els castellans estaven prou tocats amb els seus errors com per cedir en coses en les quals després no ho han fet; i nosaltres, en aquest cas vam fallar i no vam avantposar la tesi de la dignitat nacional". L'anàlisi del vell Galí és exacta i precisa, però Galí és un dels perdedors de la transició democràtica, mentre que Roca és un dels seus guanyadors. La ratlla entre els perdedors i els guanyadors de la Santa Transició invalida els arguments dels primers, encara que tinguin els fets a favor. Un altre detall cabdal és que Roca ve d'un magma comú del qual surten personatges com Maragall i Narcís Serra, tots ells predisposats al poder més enllà de les ideologies; un salt intergalàctic entre la fascinació juvenil per la revolució cubana i la placidesa madura a l'ombra d'una o altra caixa d'estalvis, d'una o altra gran corporació. En canvi, Galí fa la guerra, s'exilia, és militarista, es mira de lluny el marxisme i utilitza paraules com "honor". Per això Galí no compta per a la política i mor oblidat.

Ara, amb el trencacolls del nou Estatut, caldrà saber quina mena de pactisme toca. Sabrà aprofitar algú que ja no ens cal conjurar el fantasma de la Guerra Civil acotant resignats el cap?